

Norsk Studentunion
-stiftet 1936 -

Storgata 19, 0184 Oslo
Tlf: 22044950
Fax: 22244247
E-mail: nsu@nsu.no
Web: www.nsu.no

Norsk Studentunions innspill til varslet stortingsmelding om kompetanse

Norsk Studentunion
- Stiftet 1936 -

Norsk Studentunion 2008

NSUs innspill til varslet stortingsmelding om kompetanse

I fremtiden vil vi ha et økt behov for arbeidskraft med høyere utdanning. SSB har beregnet at Norge vil trenge 250 000 flere arbeidstagere med høyere eller lavere universitets- eller høyskolegrad frem mot 2025¹. Spesielt vil det være et behov for å utdanne flere med lavere grad. En satsning på høyere utdanning er derfor helt nødvendig for å være forberedt på fremtidens behov.

Samtidig er det viktig å være oppmerksom på at man ikke alltid vet hvor haren hopper. Det er vanskelig å spå fremtiden i detalj og ikke alle prediksjoner blir virkelige. Det er derfor viktig at utdanningen en tar kan brukes i mange ulike yrker og at man ikke overdriver spesialiseringen av utdanningen etter bestemte yrkesgrupper. En satsning på kritisk kompetanse gjennom forskningsbasert undervisning vil utdanne mennesker til å kunne fylle flere arbeidsoppgaver. Slik vil vi være mer rustet for forandringer i arbeidslivet.

Bachelorgraden

NIFU STEPs kandidatundersøkelse² presenterte i sommer til dels dramatiske tall for de første uteksaminerte bachelorenes møte med arbeidslivet. En av hovedkonklusjonene var at "[undersøkelsen tyder [...] på at bachelorutdanning fra et breddeuniversitet i liten grad fungerer som en selvstendig yrkesutdanning selv i et godt arbeidsmarked." Tallene taler for seg selv – "[selv om litt over halvparten, 62 prosent, var sysselsatte et halvt år etter eksamen, var det kun 13 prosent [som] hadde fast eller midlertidig, relevant heltidsjobb."

Samtidig viser fremskrivninger av behovene i fremtidens arbeidsliv at bachelorgraden vil bli viktig. SSBs prognose er at 30 prosent av arbeidsstyrken i 2025 vil ha en lavere grad (bachelorgrad) fra universitet eller høyskole. Det er en økning på 50 prosent i forhold til i dag, men er kanskje likevel ikke nok. Mens antallet masterutdannede ligger an til å øke parallelt med etterspørselen, forventer SSB at det vil bli et underskudd på arbeidssøkere med bachelor i løpet av de nærmeste 20 årene.

Stadig flere yrker vil kreve mer formell utdanning i framtiden. Vi trenger en målrettet politikk for å etablere bachelorgraden som en selvstendig grad i skjæringspunktet mellom teori og praksis. Norsk Studentunion er opptatt av å opprettholde skillet mellom de korte profesjonsutdanningene og de mer teoritunge bachelorgradene ved universitetene og de vitenskapelige høyskolene. Men selv om institusjonenes primæroppgave er å gi studentene teoretiske ferdigheter i fagene, har de også et ansvar for å gi studentene rom til å finne og forme fagets plass i samfunnet.

I en utdannelse er det viktig at studentene også lærer hvordan man bruker sin kunnskap. I mange studier ved universiteter og vitenskapelige høyskoler gjøres dette best gjennom å sikre at studenten kan formidle sitt fagfelt på en god måte. Gode diskusjoner, grundige tilbakemeldinger og formative vurderinger på både muntlige og skriftlige presentasjoner er avgjørende for å sikre kvalitet i utdanningen. Kvaliteten skapes i møtene mellom studenter og aktive forskere og formidlere.

¹ http://www.ssb.no/emner/06/90/rapp_200829/rapp_200829.pdf

²

http://www.nifustep.no/norsk/innhold/prosjekter/nasjonale/kandidatundersokelsene/halvtaarsundersokelser/kandidatundersokelsen_2007/hovedresultater

Felles for mange av de allmennfaglige bachelorutdanningene er at de ikke utdanner spesialister, men generalister med et faglig fundament. Norsk studentunion mener at kritisk kompetanse – å kunne lese, skrive, tolke, forstå og formidle – er noe av det viktigste disse studentene sitter igjen med etter bachelorstudiene. Og vi tror det er denne kompetansen som er bachelorstudentenes styrke på arbeidsmarkedet. Vi tror framtidens arbeidsliv vil kreve allsidige medarbeidere som kan tilegne seg ny kunnskap, utfordre stivnede forestillinger og bidra til å utvikle arbeidsplassene sine.

Undervisningstilbudet på bachelornivå er det første som kuttes når bevilgningene til høyere utdanning reduseres. Ressurskrevende undervisnings- og læringsformer er avgjørende for kvaliteten i bachelorstudiene, men lider under svekkede basisbevilgninger. Vilkår for god utdanning, som sterke forskningsmiljø, tett oppfølging av studentene, bredde i undervisningstilbudet og gode praksisordninger, avhenger av en forutsigbar og betydelig basisbevilgning. Derfor er basisbevilgningen en grunnleggende forutsetning for å nå de målene Regjeringen og Stortinget sammen har satt for norsk høyere utdanning. Det sektoren trenger er forutsigbarhet, stabile vilkår og en tydelig politisk satsning på gode forskningsmiljøer og solide undervisningstilbud over hele landet.

En vellykket satsning på bachelorgraden krever innsats fra utdanningsinstitusjonenes side, men avhenger også av mottakelsen kandidatene får i samfunnet. Karrieresentre kan være viktige bindeledd mellom studenter og arbeidslivet som venter dem etter avlagt eksamen. Næringslivet må utfordres til å tenke mer utradisjonelt når de ansetter nye medarbeidere, og staten og institusjonene må vise at de verdsetter bachelorgraden.

Bachelorstudentene blir ryggraden i framtidens samfunn. Derfor er det avgjørende å bygge opp solide utdanninger basert på forskningsbasert undervisning, god oppfølging og en faglig fundert balanse mellom teori og praksis. Utfordringen er å gjøre den treårige bachelorgraden tilgjengelig og relevant for flere.

Veiledning

NSU mener at systematisk rådgivning er helt avgjørende for å skape sosial mobilitet og et mangfold i rekrutteringen til academia og arbeidsliv. Rådgivning og veiledning i skolen er viktig for å sikre god og bred rekruttering til academia. Elever trenger bedre oversikt over studie- og karriereveier, og informasjon om nye felt det er interessant å studere og arbeide innenfor.

Trygge og kunnskapsrike veiledere som bidrar til at elever fatter informerte valg og tilby støtte til elever som velger utradisjonelle veier er den beste investeringen man kan gjøre for å sikre at hver enkelt blir i stand til å utnytte sitt eget potensial. Rådgivning er særdeles viktig også for studenter – både i valg av studier og programmer, rekkefølge på emner, utveksling og sammensetning av fag. God veiledning er også et viktig tiltak for å hindre frafall. Oppfølging og råd om ulike veivalg sikrer at studenter velger riktig studievei på et tidlig tidspunkt. Å oppleve at man studerer noe man ønsker og ser nytteverdien i egne studier er et viktig kriterium for motivasjon til videre studier og kan slik hindre frafall. Karrieresentre og yrkesrådgivning er også viktige tiltak.

Utdanningsdirektoratet sendte nylig ut et forslag om endringer i forskrift til opplæringsloven kapittel 22, angående retten til nødvendig rådgiving³. Direktoratet har også utarbeidet et

³ http://udir.no/templates/udir/TM_Artikkel.aspx?id=3698

forslag til anbefalt formell kompetanse og anbefalte kompetansekriterier for rådgivere. Norsk Studentunion mener at en naturlig fortsettelse av det gode arbeidet for rådgivning i grunnskolen og i videregående opplæring er en innsats for å systematisere og forbedre rådgivningen innenfor universitets- og høyskolesektoren.

Minoriteter i høyere utdanning

Den gjennomgående tendensen er at høyere utdanning hvert år får flere søkere med minoritetsbakgrunn. Fra 2003 til 2006 økte andelen elever med minoritetsbakgrunn som søkte seg til UiO med 7 %⁴. Ved årsskiftet hadde til sammen 459 600 personer i Norge innvandrerbakgrunn (ca. 381 000 innvandrere og 79 000 norskfødte med innvandrerforeldre)⁵. For å bedre integreringen av denne heterogene gruppen er utdanning essensielt.

Prosjektet "Mangfold i fokus i academia" (MiFA) på Universitetet i Oslo har oppnådd gode resultater gjennom tiltak for å rekruttere skoleelever til universitetet. Ved blant annet å besøke 9 videregående skoler i Oslo og snakke om høyere utdanning økte søknadene til UiO fra disse skolene med 37 % i løpet av de første fire årene Norsk Studentunion mener at alle høyere utdanningsinstitusjoner bør ha en handlingsplan for å bedre rekruttere minoriteter til alle fagområder. MiFA-prosjektet ved UiO er her et eksempel til etterfølgelse for de andre institusjonene.

NSU mener det er bekymringsverdig at mange studenter med minoritetsbakgrunn faller fra studiene underveis. NSU krever at årsakene til dette kartlegges, og at det settes inn tiltak for å forhindre dette. Et mulig tiltak er en mentorordning der studenter med minoritetsbakgrunn får en ikke-faglig veileder tidlig i studieløpet. Denne veilederen kan gjerne selv ha minoritetsbakgrunn.

Sammenlignet med arbeidsstyrken totalt har innvandrere med høyere utdanning omtrent dobbelt så stor risiko for å være overkvalifisert for det yrket de jobber med, og i motsetning til resten av befolkningen bedres ikke dette i særlig grad med økt arbeidserfaring⁶. Faren for arbeidsledighet er også betydelig større for studenter med minoritetsbakgrunn, og vi vet at enkelte bestemmer seg for å skifte navn for å øke sjansen for å få jobb. NSU mener at jobbmuligheter ikke skal avhenge av hva du heter eller hvor du kommer i fra. Utfordringene minoriteter har i overgangen fra studie til arbeidsliv er derfor en av de viktigste utfordringene kompetansemeldingen bør se på. NSU mener at karrieresentrene ved institusjonene bør skaffe seg ekstra kompetanse på dette området og sette inn ekstratiltak for å kunne hjelpe studenter med innvandrer- og minoritetsbakgrunn å skaffe seg relevant arbeid. I denne sammenheng bør stortingsmeldingen ta inn Stjernøutvalgets anbefalinger, omtalt i kapittel 18 "Etniske minoriteter deltagelse i høyere utdanning".

Karlsenutvalget

Utvalget for fag- og yrkesopplæring (Karlsenutvalget) har i sin innstilling foreslått flere drastiske endringer som kan få store konsekvenser for norsk kompetansepolitikk. NSU ønsker spesielt å advare mot noen av tiltakene i avsnitt 6.4, som omhandler overgangen fra fag- og yrkesopplæringen til fagskoleutdanning og høyere utdanning.

⁴ <http://www.ssb.no/emner/04/02/utelstud/>

⁵ <http://www.ssb.no/emner/02/01/10/innvbef/>

⁶ http://www.ssb.no/emner/06/01/rapp_200837/rapp_200837.pdf

NSU mener at forslagene om å sette ned aldersgrensen for realkompetansevurdering og gjøre alle som har fullført videregående generelt studieforberedte uavhengig av utdanningsprogram er basert på feilaktige premisser og vil ha dramatiske følger, både for enkeltmennesker og for utdanningssektoren. Vårt høringssvar til Karlsenutvalgets innstilling inneholder en fyldigere argumentasjon rundt disse spørsmålene.